

Terje Hartmann

1940-2020

PUBLISERT 1. april 2020

Psykologspesialist Terje Christian Hartmann døde 19. januar 2020, bare måneder før sin 80-årsdag. Han ble uteksaminert som psykolog ved Universitetet i Oslo i 1969.

Fra 1985 til -88 var Terje redaktør i Tidsskrift for Norsk psykologforening. På den tiden var dette en deltidsjobb. Samtidig som han var opptatt av å styrke det faglig innholdet, bidro Terje til den språklige kvaliteten i tidsskriftet. Hans ambisjon for tidsskriftet var todelt. Det skulle bli et tydeligere talerør for psykologstanden ved å bidra med helsepolitiske innspill, og det skulle bli et sted for publisering av vitenskapelige artikler fra norske forskere. I løpet av Terjes tid som redaktør ble det færre artikler i hvert nummer, men hver artikkel ble

lengre og grundigere fordi det ble lagt omtanke i valg av metode og mer bruk av empirisk dokumentasjon.

Terje tilhørte en generasjon psykologer som har formet og preget moderne norsk psykologi og psykoterapi. Han var tidlig i sin karriere lærer og veileder for studentene ved det nyopprettede profesjonsstudiet ved Universitetet i Bergen. I den viktige pionertiden på 70-tallet deltok han i oppbyggingen av UiBs Klinikk for voksne og eldre. Her bidro han til å forme det som fremdeles er den norske psykologutdanningens varemerke: Studentene skal gjennom praktikum lære å drive psykoterapi. Mange år seinere var turen kommet til Universitetet i Tromsø. På slutten av 90-tallet gikk Terje igjen inn i en universitetsstilling, ved Institutt for psykologi, der han fikk være med på å forme og styrke den kliniske delen av studiet.

Da Terje som ung mann begynte på universitetet, var ikke planen å bli psykolog. Hans talenter og interesser gikk i retning av musikk og lyrikk. Psykologi sto for ham som et velegnet støttefag for planlagte studier i litteraturvitenskap. Men etter å ha avlagt grunnfag, var hans skjebne beseglet. Gjennom studiet orienterte han seg både i retning av eksperimentell psykologi og klinisk psykologi, men ble etter hvert fanget av Freuds forfatterskap – ikke forbausende, gitt hans litterære interesse.

Terje traff sin partner gjennom 54 år, Ellen Hartmann, da de begge var studenter. Møtet ble begynnelsen på det som ikke bare ble et langt ekteskap, men også et spesielt og nært fellesskap mellom to psykoterapeuter. I årenes løp skrev de en rekke fagartikler sammen.

Etter årene i Bergen fikk Terje i to år være forskningsstipendiat ved Forskningsrådets senter for klinisk psykologi ved Psykologisk institutt ved UiO, før han gikk over til klinisk psykologisk arbeid på fulltid. Stipendiatstillingen kunne blitt starten på en akademisk karriere, men det var ikke i tråd med Terjes ønsker. Like engasjert som han var i undervisning og veiledning av studenter i psykoterapi, like tvilende og ironisk var hans forhold til empirisk psykoterapiforskning. Hans faglige engasjement var sterkt og tosidig. Det var både rettet mot terapeutiske teoridannelser og mot praktisk utøvelse av terapi. Begge deler tok han med seg i sin selvstendige praksis som psykoterapeut.

Det kom en bok ut av Terjes periode som forskningsstipendiat. Tittelen *Opplevelseskonflikter* (1982) peker nettopp på det han oppfattet som psykoterapiens hovedutfordringer: Han ville kombinere den praktisk deltakelsen i terapeutiske samtaler med teoretisk forståelse av hvordan personlige erfaringer kan deles mellom to.

Ulikheter i opplevelse preger kommunikasjon mellom mennesker i sin alminnelighet, og mellom terapeut og klient i særdeleshet. I boken formidler han sin normalpsykologiske forståelse av det som ofte ellers – i et reduksjonistisk språk – ble kalt for teknikker. Han kopler her psykiske problemer og lidelser til allmenne utfordringer i menneskelivet.

Selv om Terje hentet sin grunnleggende inspirasjon fra psykoanalysen, søkte han også særlig til kommunikasjons- og sosialpsykologien. Å drive psykoterapi var for ham å finne og bruke mulighetene som lå i den løpende samtalen mellom to, ikke å finne generelle lovmessigheter om hva slags kur som var til hjelp for spesifikke lidelser og plager. I artikler og bokkapitler – som han ofte skrev sammen med Ellen – vakte de sammen oppsikt ved å anbefale å gi mer direkte uttrykk for anerkjennelse og innlevelse enn det som var tidens standard. De uttrykte sin bekymring for om psykodynamisk terapi var i ferd med å ta en dogmatisk vending og bli for opptatt av regler for hva som burde skje. De argumenterte for at en psykodynamisk tilnærming var et hjelpemiddel til å følge med på og fange opp mangfoldet i det som skjedde. Det var mulig å være en varm og imøtekommende terapeut. I Terjes praksis kunne denne varmen uttrykkes gjennom humor og direkte tale. Empati er således ikke en forutsetning for terapi, men oppstår i møtet mellom en person som ber om hjelp, og en som er villig til å hjelpe.

Hanne Haavind

Ingunn Skre

Odd E. Havik

Svein J. Magnussen

Sverre L. Nielsen

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 57, nummer 4, 2020, side 316 - 317

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 57, nummer 4, 2020, side 316-317